

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 83 0 П 001866 20 Рев 2
Бања Лука, 3.2.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија, Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељице В. Н. из З., против тужене Јавне здравствене установе Општа болница З., коју заступа Д. М., адвокат из Б., ради накнаде штете, вриједност спора 80.000,00 КМ, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Окружног суда у Бијелини број 83 0 И 001866 19 Гж 4 од 18.6.2020. године, на сједници одржаној 3.2.2021. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Зворнику број 83 0 И 001866 15 П 2 од 2.11.2018. године, обавезана је тужена да тужитељици накнади материјалну штету на име капитализиране ренте, у износу од 60.000,00 КМ, са законском затезном каматом од 2.11.2018. године до исплате и трошкове поступка у износу од 7.059,75 КМ, а одбијен је захтјев за накнаду штете за трошкове лијечења и друге трошкове везане за лијечење у износу од 20.000,00 КМ и за трошкове кривичног поступка у износу од 500,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бијелини број 83 0 И 001866 19 Гж 4 од 18.6.2020. године, жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда потврђена.

Тужена ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда укине и предмет врати истом суду на поновно суђење.

Тужитељица у одговору на ревизију предлаже да се „удовољи жељи пуномоћника тужене али да, пазећи по службеној дужности, поступак врати првостепеном суду на поновно суђење“.

Ревизија није основана.

Тужитељица у овој парници тражи накнаду материјалне штете на име капитализиране ренте, трошкова лијечења и других трошкова везаних за лијечење и трошкова кривичног поступка, који је вођен против радника тужене чијим пропустима (као оптуженог) је тужитељици причињена штета.

Одлучујући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је утврдио: да је 9.1.2005. године у Здравственом центру у З. тужитељица примљена ради порођаја и да јој је здравствене услуге током порођаја пружао љекар С. М., специјалиста гинекологије и акушерства, да је у току порођаја дошло до компликација изазваних непридржавањем правила здравствене струке од стране именованог љекара што је имало за посљедицу смрт новорођенчета и наступање тешких и по живот опасних повреда код тужитељице; да је тужитељица истог дана смјештена у Клинички центар Б., Р. С. гдје је лијечена до 4.2.2005. године и да је вјештак Прим. Др специјалиста гинеколог Љ. К. повреде које је тужитељица претрпјела при порођају квалификовао тешким тјелесним и по живот опасним повредама; да је правоснажном кривичном пресудом Основног суда у Зворнику од 11.9.2007. године љекар С. М. оглашен кривим за кривично дјело „несавјесно пружање љекарске помоћи“ из члана 214. став 5. у вези са ставом 3. КЗ РС и изречена му је казна затвора у трајању од двије године; да је тужитељица 1.5.2003. године закључила уговор о раду на неодређено вријеме са ДОО О., З. и да је распоређена на послове „припреме“, а рјешењем број ... од 16.1.2007. године тужитељици је отказан уговор о раду, због немогућности извршавања радних обавеза из уговора о раду (из здравствених разлога) и због економских тешкоћа послодавца; да је налазом првостепене љекарске комисије Јавног Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске од 5.7.2005. године код тужитељице утврђена привремена неспособност за посао и да је рјешењем Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске Филијала Бијељина од 4.7.2007. године, тужитељици признато право на инвалидску пензију (од 17.5.2007. године), по основу губитка радне способности, због болести; да према налазу вјештака др П. Г., психијатра и неуропсихијатра, повреде које је тужитељица задобила приликом порођаја у консталацији са психичким сметњама, имају карактер нарочито тешког инвалидитета; да и према налазу вјештака В. Д., неуропсихијатра и специјалиста форензичке психијатрије, код тужитељице постоји губитак радне способности (да је узрок инвалидности болест) и да постоји тјелесно оштећење од 60 %; да је према налазу вјештака Доц. др сц. прим. В. Ђ., специјалисте медицине рада (од 16.3.2017. године), код тужитељице због промјена у здравственом стању проузрокованих болешћу, које се не могу отклонити лијечењем или мјерама медицинске рехабилитације, постоји трајан и потпун губитак радне способности за све средње тешке послове – који су набројани у истом налазу, те да није способна да обавља ни пољопривредну дјелатност, а ни теже послове које је потребно редовно и свакодневно обављати у пољопривредном домаћинству; да је финансијски вјештак С. В. обрачунао износ капитализиране ренте за периоде: од 17.2.2007. године (као дана истека отказног рока за престанак радног односа) до 31.7.2018. године (као дана израде налаза), у износу од 36.512,03 КМ), од 1.8.2018. године до 5.4.2041. године (када тужитељица навршава 65. година живота), у износу од 41.113,04 КМ и од 5.4.2041. године до 5.4.2056. године (као дан навршетка животног вијека од 80. година), у износу од 4.496,46 КМ, што износи укупно 82.121,53 КМ.

На основу тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је тужена одговорна за предметну штету (члан 170. Закона о облигационим односима "Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), па је позивом на ову одредбу и на чланове 188. и 195. истог закона, усвојио захтјев тужитељице у погледу накнаде материјалне штете у облику капитализиране ренте у износу од 60.000,00 КМ, са припадајућом каматом (у ком износу је тужитељица и поставила тужбени захтјев), а одбио је захтјев за накнаду штете на име трошкова лијечења и других трошкова у вези са лијечењем и трошкова кривичног

поступка, који је вођен против радника тужене чијим пропустима је тужитељици причињена штета.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда па је жалбу тужене одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлука другостепеног суда је правилна.

Оштећени има право на накнаду штете од штетника уколико су остварене претпоставке одговорности за штету. Обична штета представља умањење нечије имовине, а измакла корист се састоји у накнади добитка који је оштећено лице основано могло очекивати према редовном току ствари и према посебним околностима чије остварење је спријечено радњом штетника (члан 155. и 189. став 1. ЗОО).

За штету коју радник у раду или у вези са радом проузрокује трећем лицу одговара правно лице у којем је запослени радио у тренутку проузроковања штете, осим ако докаже да је запослени у датим околностима поступао онако како је требало (члан 170. ЗОО). За одговорност правног лица према трећем лицу, потребно је да су испуњене претпоставке одговорности за штету: да постоји штета, да постоји кривица запосленог – код одштетно одговорног правног лица, као и узрочна веза између предузете радње од стране запосленог лица и настале штете.

Накнада штете у облику новчане ренте досуђује се оштећеном лицу које је постало дјелимично или потпуно неспособно за рад усљед нанесене му тјелесне повреде или нарушења здравља, по правилу, у облику новчане ренте, доживотно или за одређено вријеме (члан 188. став 1. ЗОО), а из озбиљних узрока повјерилац може, не само у случајевима предвиђеним у ставу 3. и 4. ове одредбе, него и у другим случајевима захтијевати, да му се умјесто ренте исплати укупан износ у облику капитализиране ренте (став 5. исте одредбе).

У смислу одредбе члана 195. ЗОО лице одговорно за штету дужно је да надокнади штету лицу коме је због тјелесне повреде и нарушеног здравља радна способност потпуно или дјелимично смањена, ако оштећно лице због тога трпи штету у виду изгубљене или смањене зараде јер не може или није могло да остварује зараду коју би остварио да је био здрав и да му није била смањена радна способност.

У конкретном случају у погледу постојања пасивне легитимације тужене (која се тиче правилне примјене материјалног права, на што суд пази по службеној дужности), одлучено је у раније окончаним поступцима у предметној правној ствари (пресудама којим је тужитељици, из истог штетног догађаја, досуђена накнада нематеријалне штете), које становиште нижестепених судова је прихватио као правилно, и овај суд. Имајући у виду наведено и чињеницу да је парнични суд везан за осуђујућу кривичну пресуду у погледу кривичног дјела и кривичне одговорности учиниоца (члан 12. став 3. Закона о парничном поступку „Службени гласник Републике Српске“ број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), у ситуацији када је раднику предника тужене изречена казна затвора у трајању од двије године, за радње које се код грађанске одговорности дефинишу штетним радњама којим је тужитељици причињена штета и како између штетне радње и причињене штете постоји узрочна веза, тужена је одговорна за штету проузроковану тужитељици која је овдје предмет спора (члан 170. ЗОО), како су правилно судили и нижестепени судови.

Наиме, према утврђеном чињеничном стању код тужитељице је утврђен трајни и потпуни губитак радне способости, који је узрокован пропустима ординирајућег љекара С. М. приликом порођаја тужитељице (дана 9.1.2005. године), који су кривичноправно квалификовани као несавјесно пружање љекарске помоћи, због непридржавања правила здравствене струке и инкримисане смртне посљедице. Тужитељица је у вријеме штетног догађаја била запослена, па како је утврђен трајни и потпуни губитак радне способости, тужитељици припада право на накнаду штете по основу изгубљене зараде због неспособности за рад.

Накнада штете у виду изгубљене зараде до доношења судске одлуке, нема облик ренте већ једнократног износа, која је за протекло вријеме већ настала и зна се њен укупан обим. Тако је поменути финансијски вјештак изгубљену зараду тужитељице за период од 17.2.2007. године (као дана престанка радног односа) до 31.7.2018. године (као дана израде налаза) обрачунао у износу од 36.512,03 КМ. При том је основ за обрачун изгубљене зараде за 2007. и 2008. годину узео – просјечна примања из 2006. године што, и по налажењу овога суда представља правно релевантан показатељ, када се има у виду да је тужитељица од причињене јој штете па до престанка радног односа била привремено неспособна за рад, у ком периоду јој је накнада плате исплаћивана према прописима из области здравственог осигурања, то јесте, умањена према одлуци послодавца, али не мањи од 70 % (члан 33. Закона о здравственом осигурању „Службени гласник Републике Српске“, број 18/99 до 94/19) и од тако обрачунаог износа је одбијена такозвана дисконтна камата, коју је вјештак именовao као корекциони фактор. Зато се ревизиони приговор у погледу основа за обрачун за наведени период, указује неоснованим.

Изгубљена зарада у моменту доношења судске одлуке, па за убудуће, односи се на њене мјесечне износе од доношења судске одлуке па надаље (капитализирана рента). У судској пракси је заузет став да се висина те изгубљене зараде утврђује према износу последњег obroка доспјеле зараде који би се остварио у вријеме закључења главне расправе, што значи, да се рента досуђује према стању ствари, у вријеме пресуђења. На овакав начин је поступио поменути вјештак, када је за период од 1.8.2018. године (дан израде налаза) до 5.4.2041. године (када би тужитељица, са навршених 65. година живота остварила право на старосну пензију), за основицу за обрачун капитализиране ренте узео – разлику између последњег износа плате коју би тужитељица примила за јули мјесец 2018. године, да није дошло до губитка радне способности и износа инвалидске пензије за тај мјесец, увећано за минули рад на годишњем нивоу и уз корекцију по основу наведене камате и исту обрачунао у износу од 41.113,04 КМ.

Како је тужитељица захтјев поставила у укупном износу од 60.000,00 КМ, а суд суди у границама тужбеног захтјева (члан 2. став 2. ЗПП) произлази, да се досуђени износ капитализиране ренте односи на знатно краћи период, од периода обрачунаог (у укупном износу од 77.113,07 КМ), до 5.4.2041. године - као дана испуњења услова тужитељице за остварење права на старосну пензију и на далеко краћи период од обрачунаог периода до 2056. године, као дана претпостављеног животног вијека од 80 година (у укупном износу од 82.121,53 КМ), што погодује туженом.

Износ капитализиране ренте (чија се висина утврђује према елементима у вријеме доношења судске одлука), је у правилу мањи од износа који се добије простим збиром будућих obroка, када му се накнада исплаћује у оброчним износима. Капитализацију одређује суд на приједлог оштећеног, с тим да се у случају предвиђеном у члану 188.

став 4. ЗОО (ако дужник, и поред постојања претпоставки, не пружи потребно обезбјеђење за исплаћивање ренте, које суд одреди), ради о обавезној капитализацији, а случај из става 5. овог члана (ако постоје други озбиљни разлози који оправдавају досуђивање капитализиране ренте), какав је овдје случај, питање постојања других озбиљних узрока за то - је у оцјени суда.

Када се има у виду да је код тужитељице утврђен потпуни и трајни губитак радне способности, њено психо-физичко здравствено стање у вријеме пресуђења, о чему су се детаљно изјаснили поменути вјештаци, те околност да се промјена у здравственом стању, не могу отклонити лијечењем или мјерама медицинске рехабилитације, како је нашао поменути вјештак медицине рада (а ни остали вјештаци нису предвидјели могућност побољшања здравственог стања тужитељице), нити је то протеком година живота, по природи ствари могуће очекивати, искључена је могућност да тужитељица радом остварује зараду, чиме би била доведена у питање циљ и сврха предметне ренте. Стога, по оцјени овога суда, наведене околности (у описаној животној ситуацији), представљају правни стандард „постојања озбиљних разлога“ за досуђивање капитализиране ренте тужитељици, за наведени период. Из тих разлога ревизиони наводи „да се судови солидарису са тужитељицом и да јој гледају кроз прсте“, су произвољни и нису утемељени на утврђеном чињеничном стању ни на материјалном праву.

У погледу ревизионих приговора везаних за налаз финансијског вјештака, ваља рећи, да се у ревизији не указује на конкретне неправилности у обрачуну, осим у вези основа за обрачун, о чему је овај суд дао разлоге. Зато, наводи ревизије да је тужена у жалби детаљно навела повреде одредаба поступка везане за провођење овог доказа, су без значаја за правилност побијане пресуде, јер ревизиони суд законитост другостепене одлуке испитује у границама ревизионих, а не жалбених разлога, пазећи по службеној дужности на правилну примјену материјалног права (члан 241 . став 1. ЗПП).

Стоје ревизиони приговори, да нижестепене пресуде не садрже разлоге који оправдавају досуђивање предметне накнаде у облику капитализиране ренте. Међутим, имајући у виду да су исте у том дијелу правилне и законите и с обзиром на дате (у том правцу) разлоге у овој ревизионој одлуци, повреда одредбе члана 191. став 4. ЗПП на коју се указује у ревизији, није била од утицаја на доношење правилне и законите одлуке (члан 209. став 1. ЗПП).

С обзиром на дате разлоге у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије, нису од утицаја на законитост и правилност побијане пресуде.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић